

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

An furta minima ex vineis, vel à famulis facta sint restituenda, vel cadant
sub censura si fulminetur. Cap. XIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

ornatu, quia pater decenter teneretur & induere, & ale. tractat. de
re filium, Vnde si pater cernit filium incedere cultu or- casib. con-
natūque decenti, quem pater non suppeditavit, præ- scientia. q.
sumitur acceptum habere, & sibi esse gratum, quare 176.
tunc filius hic pro sic acceptis ad decentem cultum, non
involuetur excommunicatione impetrata à patre.

¶ Sed quid si cum filius sufficienter esset prouisus à Q5.6.
patre de victu & vestitu cum esset sub potestate pater-
na, ex bonis suo lucro, & industria partis, vltra neces-
sarium pomposè se ornaverit, cultioribus indumentis?
Respondetur sane, quia bona sic à filio suo labore aut in-
dustria parta aduentitia sunt, quorum perinde admini-
stratio secundum ius ciuile, & vsus ad patrem attinet:
ideo quia non constat an talis distractio bonorum pro
tam splendido ornatu grata fuerit patri, consultius esse
censet Corduba & melius impetrare remissionem à pa-
tre. Et sic si ante terminum in censura præsignatum, re-
missio hæc indulta fuerit filio per patrem excommunica-
tionis censuram euitabit, quod si iam eam filius creditur,
aut dubitatur incurrisse, pro eo quod de intentione pa-
tris, cui iudex ei concedens literas, solitus est se confor-
mare, nihil comperti habetur volueritne, aut noluerit, in
hoc casu filium ligari, tunc impetrata condonatione à
patre, poterit absolui, quia pars est satisfacta. Vnde
etiam tunc & si haberet bona castrensia, vel quasi ca-
strensia, vnde posset patri compensare, facta sibi hac con-
donatione non teneretur compensare.

¶ An furta minima ex vineis, vel à famulis facta sint resti-
tuenda, vel cadant sub censura si fulminetur.

CAP. XIII.

AT nequid inabsolutum in hac materia prætermitta- a. Huius
mus, quæritur quod vsu euenire solet dubium, si dubij me-
quis ex vinea aliena duos, aut quinque tantum rae- minit so-
mos furripuerit, quod non est nisi veniale, & alij pari- tus in 4.
ter alios duos, vel quinque, & sic multi totam vindi- Sen'e. t. t.
miauerint vineam, neque tamen sint criminis confor- tom. dyt.
tes, quia non simul prædam fecerunt si super hac de 22. q. 1. c. d.
vastatione vineæ, sententia excommunicationis fera- 1.
tur, an

tur, an non reparantes damnum illatum, ea irretiantur? Et apparet quod non, quia cum sententia non feratur nisi pro furto mortali, cum omnia illa ut pote exigua & commissa ab ignorantibus aliorum minima furta, fuerint furta venialia, non videntur sufficientia ad tam grauem censuram incurendam. ¶ Sed ad quæstionem dico primo cum Soto loco citato, quod talis casus raro est contingibilis, ita ut censuram posset iustificare. Si tamen contingeret dicendum est, quod quamuis accipere non fuerit mortale crimen; nihilominus, quia pro toto damno excommunicatio fuit iusta, quicumque teneretur sub peccato mortali, id quod abstulit restituere, nisi tam parum sit, ut pro nihilo reputetur. Cõcordat Corduba ^b dicens tales tali excommunicatione ligari, nisi restituerint. Quamuis Nauarrus concedat huiusmodi damnum non resarcientes excommunicatione ligari, quia reparare tenentur damnum, inficiatur tamen ad hoc teneri eos sub culpa mortali: ratione modicitatis materiæ, sed sicut supra latius probauimus opinio Soti & Merinæ, cui accedit Corduba maiori veritate & probabilitate pollet.

¶ Sed hic non inepte se inserit, & alia quæstio. Vtrum famuli qui aliquot diebus vnius mensis furta modica faciunt, & post alium vel duos menses toridem, & post aliquot alios toridem: ita quod in fine trium, vel quatuor annorum constant summam notabilem, teneantur eam restituere, & an si super hoc promulgetur excommunicationis sententia ea capiantur? ¶ Cui quæstioni ex mente Nauarri ^c per hæc asserta, facimus satis.

Sum. lat. cap. 17. n. 139.

Idē affe- runt Adria- nus in 4. de restitu- tione. & Caieta. in Summa, verbo, fur- tum.

¶ Primo, quod modus accipiendi aliquid occulte, dum alias acceptio placeret ^d domino, si nota esset ei, solum est venialis id quod sæpe filij ob verecundiam parentum faciunt. Secus in religiosis, ut ex mente Victoriz supra diximus, ratione voti quando prælati, & si multa concedant subditis, tamen priuata auctoritate nolunt ab ipsis illa usurpari.

¶ Ex supradictis inferitur secundo famulos accipientes à domino, panem, fructus, quibus vescantur sub rati- habitione, quod si ab illo peterent illis daret, si illic inueniretur, quamuis nollet, ut se infæcio caperent, non peccant nisi venialiter. Diximus ad vescendum: quia si acciperent

acciperent vt solent aliqui panem coctum, vinum, aut triticum, aut alia similia ad donandum notabiliter, neque mortale peccatum euaderent, neque noxam restitutionis effugerent, quia dominis tenerentur ea restituere, quia non solum modus, sed & factum inuito domino fit.

¶ Tertio asserimus qui minutatim singulis diebus quadrantem, vel quattrinum, famuli capiunt, siue cum animo, vel sine animo perueniendi ad magnam quantitatem, cum ad illam peruenerint, restituenda videtur illa. ¶ Sed de his, & de peccato, quæ in his inuenitur piura dicta sunt supra. quod intelligitur de illo famulo qui continuato tempore sine magnis interuallis, notabilem quantitatem conflauit.

¶ Quarto asserimus respondentes ad præmissam questionem famulus interpolatim per menses, quolibet mense aliquid modicum furtiuè inuadens, si sic in fine trium, vel quatuor annorum, conflasset summam etiam duplo maiorem, quam sit illa quæ semel accepta, peccatum & restituendi necessitatem induceret: non ideo secundum Nauar. sub pœna peccati mortalis teneretur ad restitutionem. Ac per consequens credo esse de mente Nauarri in hoc casu, si fulminaretur excommunicatio, illa eos non comprehendi. Nam neque heri adeò debent rigidi esse aut austeri, vt cum hæc furta per interualla facta, exigua sint, ac per consequens imperceptibilia, solitæque fieri à famulis neque sensibilem inferentia iacturam, velint sibi sub mortali restitui, si non excedant summam in casu nominatam.

¶ Per modum appendicis questionis quæritur an famulus qui licet ipse quidem non est furatus, tamen furta alterius famuli cernens taceat: ne quicquam reuelat heri, an per hanc dissimulationem taciturnitatemq; taliter fiat particeps criminis alieni, quod ad restitutionem sic accepti teneatur? Et videtur quod sic, quia famulis incumbit custodia domus, iam de hoc supra. ¶ Sed compediôsè hanc quæstionem enodat Nauarrus e dicens primo, quod si cura custodiæ substantiæ domini sibi cõcredita est, quia præfectus est tanquam maior in domo, id est maior domo qui præficitur super custodiã totius substantiæ domini, vel si præfectus est cameræ, cui incumbit custodia cameræ vel

Q. 3.

e Nauar. in add. ad manuale sup. c. 27. num. 136. fol. 8. pag. 2.

vel præfectus est stabulo equorum qui nuncupatur ca-
uallerizo, ij omnes tenentur de furtis commissis contra
dominum vnusquisque pro suo genere officij, tenentur-
que de leui culpa cum pro tali munere recipiant stipen-
dium restituere: & præfectus maior domus de vniuersali-
ter sua incuria ablatis, tenetur, reliqui speciales officia-
les familiaræ pro sibi ablatis, in sua officina.

¶ Secundò ait quòd famulus cui cura custodia rei
commissa non est, licet peccet non obstando inuasioni &
furto commisso contra herum si commode sine suo no-
tabili detrimento obstarè, aut manifestare potuit, ad nul-
lam tamen restitutionem pro hoc manet obnoxius, vbi
addit Nauarrus ^{l.} quod qui ex officio non tenetur non
peccat, si absque malitia per modestiam non se ingeren-
di negotiis alienis, vt euadat iurgia, obstarè omittit, se-
cus si ex officio tenetur.

f Superio-
ra repetit
Nauarrus
in Summa
Latina. c.
17. nu. 136

¶ Quod si scisciteris, famulus hic qui ex officio custo-
dire re nõ tenetur si videat eam inuadi, ad quid tenebitur,
¶ Tenetur secundum Nauarrum curare admonitum fore
inuasorem de sublato restituendo, & de à furtis his ca-

Q. 3. uendo de cætero, quod non præstante inuasore, aut
non se coërcente, hero reuelare tenetur. ¶ Commendato
tandem & alibi dictum de triplici differentia custodum:
primo, gratis custodientium: secundo, mercedem acci-
pientium, sed non specialiter pro custodia, & tertio acci-
pientium mercedem specialiter pro custodia rei, quia
primi tenentur tantum de dolo & lata culpa: secundi tenean-
tur de leui: tertij, de leuissima, scilicet quando ipsi se ob-
tulerunt, pro re requirente custodiam diligentissimam.

¶ Dubitari quoque à quibusdam poterit, an compen-
satio habeat locum tam in deposito, quam etiam in alijs
contractibus bonæ fidei. Circa quam quæstionem frater
Iosephus in suis florib⁹ tria videretur asserere. Primò, quòd
recompensatio in deposito locum minimè habet. Quia
inquit pro pecunia alias mihi abs te debita, tuam apud
me depositam, in recompensationem accipere nequeo,
quia sic diffinitur expressè, cap. bona fides de deposito.
Secundò ait, quòd in cæteris contractibus bonæ fidei
potest fieri compensatio: vt tradidit Panormit. in c. bona
fides iam citato, & ratio est quia in his cōtractibus à iure
non

Cap. XIII. An legata minus solemnia &c. 81

non prohibetur. Tertio addit, quod qui absolute, & sine conditione iurabit solvere debitum creditori, solutionem ratione recompensationis differre non potest, quia sic cauetur. c. ad nostram. & cap. debitores de iureiurando, quia iuramentum promissorium fit deo etiam, & non solum homini: quamuis creditor non laedatur, quia ita cap. debitores de promittentibus solvere vsuras videtur contineri, haec ille.

¶ Haec vero eius doctrina adhuc moderatione eget quia primum eius dictum licet sit verum loquendo in foro exteriori, tamen oppositum est in conscientia prout docet. Nauar. & loquens de recompensatione sic ait neque refert an res sit deposita vel non quoad forum conscientiae quidquid alij dicant. ^{g Sum. lat. ca. 17. num. 115.} Itaque in conscientia recompensatio locum potest habere in deposito, secus in foro exteriori. ^{h arg. l. illud ad l.}

¶ Circa vero eius tertium dictum dico licet Panormit. in cap. ad nostram primo de iureiurando, teneat cum Iosepho quia iuramentum est obligatorium in formas speculativa, non sufficit illud implere in effectu ut ibi per textum patet. At Bartolus ^{i Bart. in l. amplius. ff. rem rat. habere.} oppositum sentit propter rationes valde efficaces ob quod dicit Panormitanus vbi supra, quod ante factum sequenda est prima opinio: quam sequitur Innocentius, & Ioannes Andr. post factum autem secunda ut talis non censeatur periurus, videtur enim licet prius iurauerit solvere, praepediri a soluendo eo quod creditor suus, qui est etiam sibi debitor non soluit, quod in conscientia & foro conscientiae potius habet locum, sed iudico istam moderationem Panormitani, & tertium dictum fratris Iosephi cum sit textus expressus de hoc in foro exteriori semper habere verum.

¶ Legata pia & alia legata minus solemnia an sint soluenda, & quomodo & quando?

C A P. XIII.

Præterea neque in hac materia maius oportet ^{g Sum. lat. ca. 17. nu. 117.} præterire dummodo scitu sint necessaria. Quare aduerte quod etiam legata pia secundum Nauarrum ² restituentia sunt: quando sine magno detrimento solui possunt, quod locum habet quamuis talia legata fiant tantum ^f coram